

ТИЖНЕВИК - REVUE NEUROBADAIRE - **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 42 (546) Рік вид. XII. 6 грудня 1936 р. Ціна 1 фр. 50. Prix 1 fr.50

Париж, неділя, 6 грудня 1936 року.

У Москві відбувся надзвичайний з'їзд совітів. Кожний такий з'їзд проходить у большевиків із великою помпою. Але цей останній з приводу комедії «прийняття» на ньому нової конституції ССРСР та з огляду на сучасне міжнародне становище — одріжнявся особливою парадом та великим числом декорацій. Невідомо, чого на цьому з'їзді було більше — парадкування чи тих декорацій. Одне без сумніву, що приготовлено їх було старанно й продумано. Виступали — в народніх убраннях — «делегати» ріжних національних складових частин совітського союзу, ввалився був на з'їзд навіть цілий великий відділ війська. Виступав і «представник» України. Появилася, крім того, група козаків — «донських і кубанських».

Загально відомою є совітська пропаганда між українцями по-за межами совітського союзу за приєднання тих земель «до совітської України». Ця совітська робота сягає аж ген по наше Закарпаття. Чомусь тільки совіти, — що «так знаменито розрішили національне питання», — у себе границю між совітською Україною та совітською Росією провели так, що на російській стороні залишилося українських земель площею приблизно з половину цілої совітської України, на якій живе 5 мільйонів українського населення. Кубанські козаки для Москви, розуміється, тако-ж — не українці. Виступали вони разом із донськими козаками, окремо від українців.

Всі промовці на з'їзді виступали, згідно з усталеним про-

грамом, із славословієм Сталинові й новій конституції та із погрозами «фашистам» — Німеччині, Польщі та Японії, що, на думку совітів, мріють про розподіл совітської Росії й особливо про відділення од ССРСР України. Цієї останньої теми ширше торкнувся голова совнаркому совітської України Любченко, що мав претензії «репрезентувати» на з'їзді український народ. — так часто в його промові ці слова — український народ — повторювалися.

«Союз» совітської України з совітською Москвою має свою велику історію. Пройшла ця історія через віру українських комуністів у можливість справжнього спіржиття України в совітській подобі із совітською-ж, «братською» Росією; через розв'язання совітською Москвою тієї «української комуністичної партії», що союз із нею заключала, й створення на її місці «комуністичної партії України», яка включала до себе вже й росіян та жидів і які над українськими «товаришами» взяли гору; через «українізацію», що скінчилася правдивою русифікацією не лише нашого народу, а й самої української мови; через колективізацію, що знову закріпустила наш народ, як колись закріпустили його царі, і зруйнувала його матеріально та заповнила бунвально мільйонами селянських душ табори московських примусових робіт на півночі і в Сибіру; через колонізацію москалями звільнених таким чином Москвою українських земель; через безприкладний в історії людства взагалі, організований Москвою на совітській Україні для приборкання українського народу голод, що привів до загибелі нових мільйонів душ; через здушення всього українського національного, через переслідування української інтелігенції, бо все українське на совітській Україні може існувати лише формою своєю українське, а змістом мусить бути «соціалістичне», тоб-то в умовах совітської дійсности — просто російське; історія союзу совітської України з совітською Росією перейшла нарешті й через самогубство українських комуністів Скрипника і Хвильового — представника того кола українських комуністів, що той союз із Москвою проводили в життя, та представника молоді, що, будучи комуністом, кінчив у своїй еволюції признанням необхідности звернення очей українських на Захід.

На цьому фоні «добросусідських» взаємин совітської України з совітською Росією, промова Любченка на останньому з'їзді в Москві характеризує передусім хіба лише моральні якості його самого.

Це тип не Скрипників і не Хвильових.

Окупована совітською Москвою Україна, згідно з словами Любченка, «вільна й щаслива». Хоч би не Москва, то Україна, як говорив Любченко, булаб чужою колонією. Український народ, як заявив Любченко, на випадок війни виступить у першому ряді захисників ССРСР та буде проти відділення України од нього й проти своєї, таким чином, свободи. До цього, розуміється, додав він про цілу купу зазіхань на Україну інших народів і представляє собі долю України лише в тому, що її хтось може «захватити».

Про справжні стремління українського народу, — що його він мав намір репрезентувати, — до свого власного незалежного життя, до дійсної свободи, яку український народ вбачає у створенні самостійної Української Держави, Любченко не сказав нічого. Тому він і був усього тільки представником совітської Москви, що приїхав на з'їзд із Києва, а не виразником правдивої волі українського народу.

Український народ говорив і далі говорить про свою дійсну волю через своїх дійсних, вільно ним обраних представників, через створений ним свій власний національний, легальний уряд УНР, що й на чужині, — після окупації України московською червоною армією, — ніколи не переставав і не перестане боронити інтересів українського народу та репрезентувати його.

І лише йому — легальному урядові УНР — належить право забирати голос іменем українського народу.

А український народ через той свій легальний уряд стільки разів уже висловлював свою волю, яка ніколи не зміниться:

Україна не хоче бути чиеюсь колонією, а бореться за свою свободу, за вільну, не від кого незалежну Українську Державу. Тому український народ бореться й буде боротись до повної перемоги із совітською Москвою, що як раз і тримає його на становищі колоніяльного раба.

НА ОКУПОВАНИЙ МОСКВОЮ УКРАЇНІ

I

— Замість хліба — гарбуз та буряки. —
Всі голодні. Заповідаються знову стра-
хиття 1933 року, коли не було кому
ховати мерців.

Останнім часом в закордонній пресі з'являється багато спо-
гадів закордонців, бувших комуністів або тих, що вірили в ро-
бітничий та селянський рай у совітському союзі та їхали туди.

Про своє перебування в совітах всі вони пишуть, як про якусь
тяжку хворобу. Ті, що торкаються подій 1932-1933-го років,
малюють картини жахливого голоду й масового вимирання го-
ловним чином селянства і головним чином на Україні.

Між тим, коли свого часу закордоном, з ініціативи еміграції,
почалася організація допомогової акції голодним на Україні,
то більшовики часто демонстраційно завертали харчові пакунки
з різними агітаційними написами, як наприклад: «Нагодуйте
своїх безробітних, бо в нас ніхто не голодний».

Факт голоду совітська влада систематично заперечувала й
заперечує. Отже відомо брехала й бреше. В дійсності Україна,
що ніколи не знала голоду, тепер голодує.

Тут можна навести лист одного утікача з України, який по-
пав до Румунії на початку 1935-го року. З того листа видно, що Украї-
на, переживши нечуваний голод 1933-го року, голодувала тако-ж
і в 1934-му та в 1935-му роках. Пишучи про свої переживання та
спостереження на Україні, автор листа додає, що не може із зро-
зумілих причин подати назви сел та прізвищ. Відомості-ж, які він
подає, такі. Переважна частина українського селянства зна-
ходиться зараз на межі між недоїданням і справжнім голодом.
Усі з жахом дивляться на найближче майбутнє, що може знову
принести жорстокі страждання, а може й голодну смерть.

Внаслідок непського урожаю 1934-го року та колгоспів-
ської форми господарювання, а тако-ж і внаслідок того, що боль-
шевики свої тверді норми податку, не дивлячись на недород, все-ж
таки зібрали, — на столі селянина хліб показувався лише в перші
два-три місяці після жнив, коли колгоспник одержував мізерний
завдаток за свою працю.

Потім постійною й головною стравою селянина став гарбуз.
З того часу, як український селянин на своєму горбі зазнав,
що таке «п'ятирічка», гарбуз став «універсальною» стравою.
Правда, гарбуз змінюється часом буряком. Коли-ж десь на ярмар-
ку вдається «загнати» розібрані стіни своєї стодолі, або якусь
хустку, що довго й старанно зберігалася в скрині, тоді в хаті
настає справжнє свято: господиня купує десь у сусідньому селі
10-15 фунтів борошна і, додавши до розчину добру частину гарбу-
за та буряка, пече хліб.

Хліб цей ділиться між членами родини добре вимірними порціями, як дорогоцінна річ, не дивлячися на його нікудишню якість.

Тим часом гарбуз не вічний, його запаси те-ж обмежені. Буряк та лушпина з картоплі, пісний борщ, якесь вариво з кукурузяного борошна та трохи молока — це все, чим живиться село в переважній своїй частині.

Є, правда, кола селянства, що їдять хліб, колись-не-колись бачать на своїм столі кусник мяса та трохи краще одягнуті; але це лише ті, що служать у правлінні колгоспів, у склепах, в «сільрадах», у кооперації, працюють на моторово-тракторних станціях, або ті, що, завдяки щасливому збігові обставин, зберегли з давніших часів якісь коштовні речі, а зараз поступово їх продають, або, нарешті, дуже енергійні люде, які що-тижня бігають у місто, чи їздять спекулювати до Києва і навіть до самої Москви. Але таких дуже небагато. Вони є краплею в морі нужденного середнього селянства.

Уже знову появилися опухлі, що своєю знайомою на Україні постаттю, живо будять у пам'яті жахливі картини 1933-го року. Тим часом таких поки-що не багато.

Цікаво відмітити, як віднеслося селянство до широких обіцянок уряду дати з 1-го січня 1935-го року всім дешевий хліб. Загальна думка була та, що це якесь шахрайство. Один, не молодий уже чоловік, на запитання автора листа: — «Чому ви не вірите, що держава, яка в-осени забрала хліб, тепер може годувати населення цим самим хлібом за добру ціну?» — гаряче відповів (показуючи при цьому на кінчик свого пальця): «Вони й настільки ще не зробили нічого людям доброго — не зроблять і зараз».

Тим часом по містах та по містечках йшла совітська підготовка до продажу хліба. Населення, побачивши ці приготування, завагалось у своїм зневір'ї. Нарешті настало й довгожданне перше число, коли обіцяли почати продаж хліба. У місті, де й давніше була та продаж так званого комерційного хліба, справді всякому можна було купити 2 кілограма хліба по 90 копійок за кіло чорного, по карбованцю за кіло пшенишного разового, і по 1 карбованцю 80 копійок за кіло петльованого.

Але по містечках та по селах продажу не відкрилося. Стало зразу ясно, що селянство й на цей раз большевики обдурили.

Потягнулися люде до міста, щоб звідти бодай, верст за двадцять, принести обіцяний хліб. А через день почули, що міліція по всіх дорогах відбирає торби з хлібом і навіть арештовує окремих громадян. Одну жінку судили за те, що вона несла 4 буханки хліба по 2 кілограма. Закинули їй «спекуляцію хлібом» і засудили на 4 роки в'язниці.

На запитання селян, чому по селах не відкривають хлібних крамниць, представники совітської влади відповідали — «Було-б дивно, коли б з міста почали везти хліб до колгоспів. Адже-ж ці

останні повинні постачати хліб до міста й усьому совітському союзіві».

Селяне тільки чухають чуби й кажуть: — «Ми-ж давно знали, що вони брехуни. Хіба від них можна чекати чогось доброго?»

Фактично вийшло так, що, відібравши від службовців та робітників «пайок», влада перевела їх на обмежену норму печеного хліба, забезпечивши їм доставку хліба до помешкань. Решта-ж населення залилася без хліба, сидючи на тих 500-800 грамах на один трудовдень («дурно-день», як кажуть селяне), що одержали в колгоспі і які вже давно з'їли.

Байдужість до чужого горя тепер у наших краях — дивовижна. Черствість людського серця дійшла до крайніх меж. Як прийде голодний до хати й попросить їсти, то здебільшого почує таку відповідь — «Тепер усі голодні. Усіх не нагодуєш». А совітський «активіст», який має ще кусок хліба в хаті, той скаже: — «Ви ледаці, того й голодні... Булоб робити у колгоспі».

А коли прохач або прохачка відповість: — «Я-ж робила, а що мені дали?», або — «Я була слаба ціле літо», то одержить суху пораду: — «То йдіть та й кажіть, щоб вам дали там, де ви робили. Я для себе отримав, а вас багато тут шляється...»

Бувший «кулак», якого «розкулачили», але який, завдяки своїй життєздатності, якось перебивається, побачивши таких прохачів, що колінь дуже тішилися колгоспами та совітською владою, не без злоби скаже: — «Ідіть у сільраду, та й скажіть, щоб вас там нагодували. Чого до мене прийшли? Ви-ж тішилися, коли мене з хати виганяли!»

Смерть од голоду нікого не зворушує. Особливу байдужість з боку живих до мертвих можна було спостерігати вліті 1933 року, коли люде вимирали масами. Ніхто не журився тим, що помер сусід, чи навіть якась ціла родина.

Були випадки, коли трупи не було кому виносити на кладовище на протязі десяти й більше днів. Коли приходили нарешті за ними, то сапами згортали на рядно розбухлі, як розчин, тіла, виносили їх на віз і по кільки разом везли до загальної ями.

В цілому світі купуй що хочеш і скільки хочеш. За те ще дякують. Лише у нас зараз, під большевиками, щоб купити хліба, треба йти з села до міста за 20 кілометрів, а купивши той хліб не знаєш, чи повернешся додому, чи ні? Може попадеш за нього на 4-рі роки до в'язниці.

Вістки, що знову приходять з України, свідчать про те, що там уже зараз тяжко купити хліба і населення з жахом думає про зиму та передмовок, що може будуть ще тяжчі, ніж страшний рік 1933-й, бо населення постійним недоїданням страшенно ослаблене й виснажене.

І це на націй цвітучій колісь та багатій Україні...

Дмитро Геродот

НАМ ТРЕБА ВИХОВУВАТИ ДІТЕЙ ПО-УКРАЇНСЬКИ

(Лист із Гавани в Румунії)

Життя української еміграції в Румунії має багато недомогань, а найбільше легковажиться тут справа виховання молодого покоління в українському національному дусі. В той час як у Чехословаччині, в Польщі, у Франції еміграція наша спромоглась на свої, українські школи, у нас, в Румунії, досі ще нічого не зроблено для цього. В Гавані ця справа стоїть ще гірше, ніж по інших осередках української еміграції в Румунії. Родини наших емігрантів у більшості — мішані. Жінки більше родом із Бесарабії далі йдуть румунки, німки, чешки. В хаті звичайно панує мова жінки, але не чоловіка-українця. Таким чином діти знають з дому мову мами, а по-за хатою говорять по-румунськи. Де-які бесарабки зовсім не визнають «хахлацького язика», і говорять тільки «по-російськи» — якимсь дивним місцевим вищипом. І діти з таких родин на запит, наприклад, що робить тато, відповідають: «папа спить», а на питання, що робить мама, кажуть: «мама в кімнату». Од самої-ж мами почуєте таке: «Я поїхала в поле гуси пасти». Це вглив румунської мови — румуни в полі худобу не «женуть», а «несуть».

Але й ті діти, що вдома, говорячи з батьками, вживають української мови, скрізь по-за домом мусять вживати мови румунської. Чуже оточення впливає на дитину сильніше, ніж родина, і такі діти, навіть однієї родини, говорять між собою по-румунськи, хоч до батьків звертаються під примусом і по-українськи. Зауваження і погрози з боку батьків звичайно не помагають нічого. Не можна сказати, що батьки в цьому невинні. Те, що упущено було у національному вихованні дітей, потім трудно іноді направили.

Зарадити цьому лихові можна лише зорганізуванням, хоч би під час літніх ферій, відповідних станиць для дітей, де б діти, перебуваючи в цілковито українському оточенні, набули необхідні знання з українознавства. Заснувати у нас, в Гавані, наприклад, українську школу навряд чи можна було б — трудно було б це зробити для дітей різного віку і з різним знанням української мови.

А поки що — час не чекає і діти ростуть. Треба зробити для них хоч те, що зробити можливо.

Минулого літа якось самі діти прийшли до думки зробити виставу. Відповідну п'єсу знайшли в «Дзвіночку» — «На свят вечір», із співаними і танцями. За браком помешкання проби робили у подвір'ї під деревами. Помісті для сцени на виставу зробили серед двору робітничих помешкань.

Через місяць вивчили діти п'єсу і зо два десятки українських пісень та декламацій. Пан Яковенко з Бухарешту навчив танців — козачка, Катерини, журавля і запорожця — парами.

Вистава відбулася 29 серпня. Моральний успіх вистави був надзвичайний. Діти добре грали, а рідні вбрання і рідна обстановка робила на них велике враження. Діти й досі напівують та насвистують українські мелодії із п'єси, а в розмовах між собою вже частіше вживають української мови, ніж то було давніше.

На пробах гід час підготовки до вистави часом з дітьми велись такі ж розмови на теми української історії та географії України. Але для провадження таких розмов із дітьми систематично, у нас тут бракує відповідних людей з належною підготовкою.

К. Антошко

ПРОТЕСТ «ПРОМЕТЕЙ»
ПРОТИ НОВОЇ СПРОБИ СОВІТСЬКОЇ МОСКВИ
ПОГЛИБИТИ ПОНЕВОЛЕННЯ ПІДБИТИХ НАРОДІВ

27 листопада с. р. у Варшаві відбулося засідання представників усіх народів Ліги «Прометей», на якому одногосно було прийнято наступний протест проти нової московської конституції.

Ми, представники поневолених в ССРСР народів Азербейджану, Дону, Грузії, Ідель-Уралу, Інгрії, Комі, Криму, Кубані, Північного Кавказу, Туркестану й України, об'єднані в Лізі «Прометей», постійно протестуючи проти систематичної русифікації в ССРСР мов наших народів, проти русифікації їхніх мистецтв, їхньої культури, протестуємо тепер проти чергової спроби з боку ССРСР обдурити весь світ своєю новою конституцією, проти спроби переконати весь світ, ніби ССРСР охороняє у себе окремі народи, охороняє автономію та суверенність держав, яких збройною окупаційною силою примушено ввійти до складу ССРСР.

Ми протестуємо проти невизнання жадних національних прав за нашими народами Дону, Інгрії, Кубані.

Ми протестуємо проти обдурення цілого світу наданням фіктивної автономії Карелії, в той час, коли етнографічні карели варварські виселяються до Сибіру, а їх територія заселяється москалями.

Ми протестуємо проти штучного, протиприродного дроблення території наших народів Ідель Уралу, Комі, Північного Кавказу, Туркестану на окремі, тако-ж фіктивно-державні, одиниці.

Ми протестуємо проти зведення на нівець суверенности окупованих держав наших народів, які за конституцією ССРСР не мають ані власної території, належної до ССРСР, не мають державної влади, не тільки фактично, але й юридично обмеженої по всіх галузях.

Ми протестуємо проти зведення держав наших народів до ступня звичайних адміністративних одиниць.

Ми протестуємо проти зведення наших народів до стану етнічних груп безправних кріпаків.

Ми протестуємо проти відвертої примусової денационалізації наших народів у ССРСР, ми протестуємо проти насильної військової окупації території наших народів, які ніколи не погоджувалися ввійти до складу ССРСР.

ХРОНІКА

З життя укр. еміграції У Франції

З життя Укр. Бібліотеки імени С. Петлюри в Парижі

За місяць листопад Бібліотека дістала пожертви від таких осіб та організацій: 1) Українського Кооперативного Банку в Новому Почасві — 105.30 фр., 2) збірка п. Клеменюка на лист ч. 803 — 24 фр., 3) Редакції — «Тризуба» — 300 фр., 4) І. Рудичева — 150 фр., 5) Союзу Українських Студентів «Основа» в Данцігу — 78 фр., 6) інж. Якова Танцюри — 41 фр. замість квітів на могилу був. Губерніяльного Комісара Полтавщини за часів після повстання проти Скоропадського полковника Армії УНР Гр. Чижевського, 7) І. та О. Горайших — 15 фр., 8) І. Рудичева — 30 фр. Разом 743.30. А від початку року — 11.354 фр. 25 с.

За той-же час одержано такі пожертви друками та іншими виданнями від: 1) В-ва «Українська Бібліотека» у Львові — 3 кн., 2) П. І. Зубенка з Коломиї — 2 кн., 3) п. Юр. Косача — Париж — 2 кн., 4) п. Михайла Гайворонського з Америки — 11 зшитків нот композиції п. М. Г., 5) п. Лукіяновича з Чернівців — 1 кн., 6) І. Рудичева — 1 книга та 2 брош., 7) п. І. Тиктора — перший випуск «Української Культури», 8) Ред. «Тризуба» — 2 кн., 9) П. М. Кантора — 3 кн., 10) П. Плевака — Париж — 9 кн. та 13 чч. журналів, 11) М. Садовського — 7 ч. газет і 8 ч. журн. та 1 кн., 12) проф. А. Яковлева — Прага — мапа до кн. Целяріуса, 13) В. Прокоповича — 1 кн., 14) проф. В. Іваниса — 8 світлин, 15) Гр. Маслока — 1 зшиток нот та 3 світлин, 16) П. Шкурата — 4 світлин.

Всім жертводавцям та прихильникам Рада Бібліотеки складає сердечну подяку.

По іменний список ч. з 6 осіб, що зложили датки на Бібліотеку.

Збірка на підписний лист під час академії пам'яті С. Петлюри в Монреалі (Канада). По одному долару — пп. О. Володимир Слюзар, барон С. В. Вальдштейн, С. Д. Магальяс, А. Г. Гукало та Іван Бойко. По 50 центів — п. п. Василь Кобітович, Яким Редчук, Гаврило Муха, Василь Кальба, Дмитро Крупа, Василь Чипчар, Гнат Кавка, Степан Гевусь. По 30 центів — пп. Василь Каспрук, Пр. Романюк і Роман Герасимів. По 25 центів — пп. Галина Дзюба, Микола Карпюк, Василіна Гулевич, Михайло Маковійчук, Михайло Зафігурний, Олекса Гайда, Анна Мокринська, Євгенія Залуська, Марія Кравченко, Наталія Зафігурна, Марія Корній, Северин Костирський, Григор Залуський, Дем'ян Брацюк, Данило Литвин, Петро Бурич, Пилип Кошлай, Стефанія Янчак, Андрій Грицишин, Юстина Війва, Сидір Решетило, Петро Візьлінський, Степан Підвисоцький, Іван Миколів Випрук, Іван Василів Випрук, Миколай Кітлак, Петро Немий, Никифір Манилів, Миколай Юрійчук, Ольга Редкевич. По 20 центів — пп. Андрій Бартків, Михайло Грицишин, Михайлина Нема, Параска Татарчук. По 15 центів — пп. Анна Русин та Іван Білопівка. По 10 центів — пп. Степан Стойко, Фрэнк Юрійчук, Михайло Бабляк, Марія Кравченко, Степан Лучанко, Степан Попіл, Іван Бурич та Василь Бурич.

Під час академії у Вінніпегу 24 травня с. р. датки зложили: по по 1 долару — пп. Я. В. Арсенич, М. Залозецький, М. Піуш, Марцинюк, В. Свистун, Н. Стогрин, —

Р. А. О., С. Е. Ситник, В. Кизюк: 75 центів — п. М. Стечишин: по 50 центів — пп. П. Богоніс, П. Антонів, В. Батицький, І. Олексійчук, П. Циганевич, А. Стойко, С. Магітра: по 25 центів — пп. А. Булавка, А. Романик, Ю. Ожівський, І. Стрийський, С. Скорий, К. Гицишин, М. Саранчук, М. Хімюк, В. Мошук, І. Ковбель, К. Бартошек, С. Мурий, Т. Д. Ф., І. Капій, Т. Сидор, О. Ковбель, Д. Махарський, М. Козьминчук, М. Скиба, С. Сліпченко, І. Парахин, С. Васильків, В. Лилик, Н. Кінах, Гайворон, Я. Ковалишин, І. Сеньчук, О. А. Ласко, Т. Вакалюк, Ф. Вакалюк, Д. Набережний, Т. Біловус, Піддубний, П. Нижник, І. Рій, С. Ц., О. Боянівський, П. Кіпран, В. Кужій, К. Мардас, Т. М. Питлюра: 17 центів — п. І. Квашишин: по 15 центів — пп. Н. В. Вогай, С. К., Д. Кирилюк, Н. Валяс; по 10 центів — пп. П. Каракуца, П. Яремії, Н. Куцук, Р. Музичук, М. Сас, Циганчук, В. Г., К. Фендзига, М. Вишнівський, Й. К., П. Колодій, М. Колодинський, С. Юзик, Ф. Мазепа, Т. Я., Ф. Паробок, О. Дідух, М. Олексійчук, Т. Тесарський, А. Бойко, Стечишин, П. Шклянка, А. Ясенюк, Матвійчина, М. П., Н. Мошук, М. Попинович: по 5 центів — пп. Н. К., В. С., П. Калинівець, Ф. Нагірний, Н. Н., В. Стефура, Ямнюк, Н. Гошовська, Н. Н., Н. Стефура, М. Г., Н. Н., Заручинюк, Т. Дорнянський.

— Замість різдвяних та новорічних привітань і візитів на Бібліотеку склали: С. і В. Прокоповичі — 30 фр., І. Руднів — 30 фр., О. та І. Горайці — 15 фр., І. Косяк — 10 фр., С. Нечай — 10 фр.

Всіх, хто хотів би скласти на Бібліотеку пожертву замість святочних візитів і поздоровлень, просить ся повідомити про це до 20 грудня с. р., щоб мати ще можливістю оглянути проповідь в «Тризубі».

— Панахида по 359-ти у Парижі. В неділю, 29 листопада с. р., в Українській Православній церкві в Парижі після служби Божої відбулася урочиста панахида по 359-ти героях Базару.

Панахиду відправляв настоятель Православної Української Парафії у Франції прот. І. Бриндзан, що виголосив перед нею гарну промову, а під час служби Божої особисто збірив пожертви на українських інвалідів.

Ця збірка дала 60 фр. 35 с. Попередня збірка на ту-ж ціль, яку п.-о. Бриндзан зробив під час служби Божої 15 листопада, дала 23 фр. 15 с. тоб-то разом зібрано 80 фр. 50 с.

Під час панахиди по боках англою стояли прапори — Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції та Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції. Добре співав церковний хор.

— Грузинська панахида. В Українській Православній Церкві в Парижі відбулася ще одна грузинська панахида, що притягла до української церкви чисельне громадянство кавказької колонії в Парижі.

— Посвячення нового помешкання Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції та Управи Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції відбулося в неділю, 29 листопада с. р., о год. 4 пополудні.

Одслужив молебен та освятив нове помешкання прот. І. Бриндзан, який сказав тако-ж відповідне слово. Під час служби гарно співав хор під управлю п. Миколайчука.

Після освячення гостям запропоновано було шклянку вина. До присутніх промовив по французьки голова Генеральної Ради п. Шумицький, а по українській голова Військового Товариства ген. Удовиченко.

З гостей коротким словом одновів присутній представник Офісу Нансена у Франції п. Пай, що був разом із своєю дружиною і

який побажав українській еміграції досягнення своєї мети.

Вітаючи гостей, подяку за участь у святі й прихильне відношення п. Шумицький і ген. Удовиченко зложили присутній пані Л. Прокоповичевій, що являється почесним членом Шалетської Української Громади, та за участь в цьому святі української еміграції у Франції — єдиному представникові Кавказу, азербейджанцеві Алі Топчибаши.

Після творів хор співав українські пісні.

З українських гуртків та в Греноблі. 1 листопада с. р. Гренобльська філія Тов. б. Вояків Армії УНР у Франції та Українська Громада в Греноблі, на запрошення місцевого комітету для влаштування свята 1 листопада, приймали участь у поході містом на кладовище, де було покладено вінок із написом та національними стрічками.

Про участь українців у процесі та про покладення ними вінка місцеві французькі часописи вмістили відповідні замітки.

Того-ж дня по обіді члени філії Військового Товариства та Громади відвідали могилу поручика Кушніра та поклали на ній квіти.

22 листопаду Українська Громада в Греноблі, тако-ж разом із філією Військового Товариства, влаштували жалібну академію пам'яті 359-ти базарських лицарів. Салю було відповідно прибрано. На головнім місці вміщено було пренамятну таблицю — список 359-ти, повиту терновим вінцем. Зверху — тризуб, по боках — національні прапори.

Людей на свято прийшло багато, були й французи, що довідались про академію з оголошення в місцевих часописах. Були й українці із провінції.

Академію відкрив короткою промовою Уповноважений Військового Товариства хор. Вонарха Варнак, що запропонував встановити й хвилиною мовчанки вшанувати героїв-мучеників за Україну. Потім п. Вонарха-Варнак

прочитав список розстріляних у Базарі. Під час читання їх імен голова Української Громади п. Токайло на знак жалоби схилив прапор Громади, а всі присутні стояли. Хор під орудою п. Червонецького виконав «Журавлі».

Далі п. Токайло прочитав доповідь про Базарську трагедію французькою мовою, а п. Лопатько прочитав спогади учасника Листопадового походу — із книжки «Базар». Потім п. В. Варнак виголосив доповідь про значіння жертви 359-ти та наші обов'язки перед Україною.

Після того відбулася концертна частина свята і декламації. П. Червонецький заспівав у супроводі гітари колоскову пісню пам'яті Базарських героїв (В. Ємця), а в декламаціями виступили: п. Дорожинський — власний твір, п. Лопатько — вірш Маланюка, п. Червонецький — вірш Креміня, 10-тилітня Олена Каницька — витяг із «Базару». Потім відбулися співи: п. Червонецький заспівав витяг із «Гайдамаків» (аккомпаніював сам на гітарі), п. Каницька — «Засумуй, трембіто». Потім п. Червонецький знову декламував — «Хто винен», а хор виконав «Іхав стрілець на війноньку» і «Не пора». П. Заславський добре виконав експромтом «Дивлюсь я на небо».

Співом «Ще не вмерла Україна» академію було закінчено.

В.-В.

— З життя Гуртка у Вертеяк. На запрошення Гуртка, 26 жовтня с. р. відвідали Гурток — настоятель Української Православної Парафії п.-о. І. Бриндзан та генеральний секретар Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції п. Йосипинян.

П.-о. І. Бриндзан був тільки проїздом, і, не маючи необхідних річей, не міг одслужити служби Божої. Одслужено було тільки панахиду та охрещено одну дитину.

Гурток висловлює п.-о. І. Бриндзанові сердечну подяку за відвідини та падеться, що п.-о. в скорому часі завітає вдруге.

Сердечну подяку Гурток при-

носить тако-ж п. Посипишинові за уділені інформації та зацікавлення життям наших фермерів у Вертеяк.

Такі відвідини, як п.-отця й п. Посипишина, багато зпричиняються до оживлення діяльності на місцях. Тому Гурток сподівається, що подібні відвідини відбуватимуться з потрібною систематичністю.

За групу українців у департаменті Дордонь

П. К л е м е н ю к .

У Польщі

— Дві папакхиди й академія у Варшаві в честь героїв Базару. 15-ту річницю мученицької смерті 359-ти героїв, розстріляних московськими большевиками під Базаром, українська еміграція відзначила надзвичайно урочисто.

22 листопаду відбулося у Варшаві дві папакхиди. Одна з ініціативи Українського Воєнно-Історичного Товариства і Варшавського відділу УЦК — у православної митрополитальній церкві, друга — у греко-католицькій церкві о. о. Василіяна.

Того-ж дня ввечері Українська Студентська Громада у Варшаві влаштувала святочну академію. Програма академії заговнили: спогад про Базарську трагедію полк. Ромбаловича, соло-спів п. Оксани Бурбелової, гра на бандури п. М. Теліги, декламація п. Поповичевої та виступ мішаного й мужького хору під проводом п. Ткачука.

Мистецько-вокальну частину академії вступним словом попередив студент Штуль. Після одноквилинної мовчанки концертова частина почалася, коли ісі стояли.

Під мистецьким оглядом академія стояла на належній височині. Вражала одначе кепська організація, що зпричинилася до того, що присутні, виходячи, виносили не таке вражіння од свята, яке мусліо б бути після такої академії. Про це треба обов'яз-

ково пам'ятати при дальшому влаштуванні подібних урочистостей. Д.

— В корпорації «Запорозжа» у Варшаві відбулася доповідь д-ра М. Ковалевського про сучасну Іспанію та большевицькі інтриги, зв'язані з теперішнім її станом. Докладчик з'ясував тако-ж ставлення інших держав до народно-іспанської повстанчої акції. Свою доповідь д-р Ковалевський закінчив такими словами: «Кожна поразка червоного імперіялізму — це наша перемога, це й наш успіх», тим підкреслюючи неввозначне українське становище до подій в Іспанії. Д.

— До ново відкритої бурси ім. С. Петлюри в Перемишлі для дітей українських емігрантів поступило вже прохань про прийняття по-над 40 дітей. Адміністрація Бурси знаходиться одначе в трудному становищі, так як немає засобів для утримання дітей.

Для утримання кожної дитини треба місячно 27 зол. польськ.

Необхідне заснування окремих стипендій нашими організаціями та установами, а тако-ж окремими громадянами.

В Чехословаччині

— Спілка Українських Військових Інвалідів у ЧСР та Союз Українських Старшин в Чехах улаштували 21 листопаду с. р. академію, присвячену 15-ій річниці Листопадового походу й пам'яті лицарської смерті 359 українських воєнків у Базарі на Волині, та з нагоди 10-ліття існування Сілки Українських Військових Інвалідів.

Учасники свята — п. Прохода й п. Климач — у своїх промовах висвітдили весь героїзм, проявлений українським народом у подіях під час визвольної боротьби, героїзм, подібного якому з малю в сучасній історії людства. Цей героїзм являється запорукою нашого світлого майбутнього. На-

рід, що дав таких лицарів, не може залишитися в неволі, бо й серед живих його синів завжди будуть люди, що так само складуть своє життя для великої ідеї незалежності нації.

Ту-ж саму ідею невмирущої слави забитих героїв і їх вічного впливу на прийдешні покоління виявив і п. Битинський у своєму вірші, продекламованому з почуттям панією Г. Машенко-Тетеревяниковою.

Історію Спілки Українських Військових Івалідів подав голова її п. М. Палій-Сидорянський.

На академії були тако-ж відповідні моменту музична й вокальна частини.

З. М.

В Румунії

— Для будови громадської хати.

Для зреалізування думки про будову власної хати, загальні збори Громади Українців Емігрантів у Букарешті постановили зобов'язати кожного члена громади внеском в розмірі 500 леїв. Внески ці мають бути передані скарбникові комісії по будові хати п. П. Семенкові протягом 6-ти місяців.

У фонд будови хати Української Громади в Букарешті вже внесено коло 5.000 леїв. Цю добру ініціативу Української Громади в Букарешті належить підтримати українському загалові шляхом внесення і своїх «камінців-датків».

В Німеччині

— В Українському Науковому Інституті в Берліні 20 листопаду с. р. відбулася доповідь українською мовою д-ра М. Антоновича на тему: «Звіт з моїх розшуків в Данцігському державному архіві».

З листа з України

«... Н. забрали до війська, дуже не хотів іти, але що будеш ро-

бити, коли беруть. У нас ходять чутки, що буде війна, бо закордоном нема чого їсти; це розказував нам приїзжий партієць.

«Дуже вам дякуємо за черевики для Меланки й Горпини, вони були страшенно раді, коли одержали. Таких вони ніколи не те що не носили, а й на картинці не бачили. Але носити їх не можуть. Пішли до школи, так вся школа їх обступила, ледве з ніг не постаскували; проходили коло міліції, так міліціонери зпнили і питають, звідки ми взяли такі черевики, це, мовляв, черевики закордонні, такі носять тільки буржуї закордоном. Довелося черевики сховати, а дівчата знову ходять у яловичині.

Питаєте, чи не голодні і не холодні. Тимчасом ні, бо на гроші, що прислали, де-що купили в запас; далі в зимі не знаємо, що буде, бо борошна лишається дуже мало, а гарбузів нема де садити стільки, щоб вистачило до нових. Як би не гарбузи, то мабуть ще минулої зими було б эле. Тепер усі живуть гарбузами, бо їх не треба здавати.

Як що можна буде посилати посилки, то пришліть якоїсь матерії, хоч паганенької, або старі одяги, бо цього року у нас і за гроші не купиш, бо, кажуть, план заг'янівся...»

Свята 359 в Галичині

Українське студентство Львова — героям Базару

В неділю, 22 листопаду с. р. заходом українського студентства Львова у храм св. Юра після 12-ки о. пралат Л. Куницький, о. сов. Семчишин та о. д-р О. Кладочний відправили панахиду за душі поляглих під Базаром. Співав хор «Бандурист». Храм св. Юра не міг помістити всіх тих, що бажали віддати поклін Героям. Настрій був незвичайно поважний: де-які жінки плакали.

Того-ж дня о год. 16 українське студентство заповнило вщерть сальо «Української Бесіди». Святочні сходи ни в пам'ять Героїв

Базару відкрив голова Студ. Кружка «Рідної Школи» студ. Орест Семчишин, взиваючи однохвилинною мовчанкою вшанувати Героїв Базару. Відтак «шіснацятка» академічного хору «Бандурист» під управою студ. Бандая заспівала Гайворонського: «Колі ми вмірали». Студ. Логущ відчитав змістовний реферат про II Зимовий Похід, трагедію Базару та її значіння. Далі були три рецитації: студ. Ю. Савицький рецитував вірш Ол. Бабія «Базар», п. Лена Ріпелева відчитала свою поему, присвячену Героям Базару, студ. Р. Дурбак рецитував свою поему «Льви Альнаару». Всі три поеми, добре виголошені, викликали помітне враждення. Опісля шіснацятка «Бандуриста» заспівала «На ті гроби» Райнеке. На закінчення всі присутні заспівали національний гімн.

Покліт Сокільської молоді у Львові

В п'ятницю, 20 с. м., о год. 6 веч. заповнилася зала Сокола-Батька сокільською молоддю, яка в своєму тісному гуртку бажала віддати покліт Героям Базару. Сходини почались однохвилинною мовчанкою, потім йшли рецитації відповідних віршів (поодинокі і збірні) і реферат про Зимовий Похід і трагедію Базару. Сходини закінчено грімким «Ще не вмерла».

Святочні Сходини на Стрийському передмісті Львова

Громадянство Стрийської дільниці у Львові вшанувало роковини Базару святочними сходинами в доміві чит. «Просвіти». Пам'ять розстріляних большевиками 359 героїв ушанували присутні однохвилинною мовчанкою. Потім голова чит. «Просвіти» о. д-р Гриных виголосив бадьору промову. По трьох декламаціях сходини закінчено співом національного гімну. На добродійні цілі зложено кілька золотих.

(«Д і л о»).

Надійшли повідомлення про два подібні урочистості: пам'яті 359-ти відбулися в Станіславові і Тарнополі.

Бібліографія

Д о н е ц ь к и й б а с е й н о Розвідка відносно розвитку його населення та українсько-московської національної межі. Володимир Кубійович (З трьома мапами).

Ця цікава розвідка проф. В. Кубійовича вийшла відбитком із листопадової книжки німецького місячника «Osteuropa» (Східня Европа), Берлін-Кенігсберг, присвяченого справам Европейського Сходу. До розвідки додано замітку редакції наступного змісту: «Національні напруженні і питання Східньої Європи, особливо в сполученні з плановою розкладовою московського національною політикою та великими переселеннями населення в ССРСР, обговорювано часто в «Osteuropa». Розвиток промислових районів і механізація сільського господарства, примусове оселення й колонізація, свідоме переселенча політика та мандрівки великих мас наслідком колективізації разом із утечою перед голодом, з причинили в ССРСР переселення населення, обсяг яких можна буде приблизно означити, — при всіх обмеженнях, — маючи висліди перепису населення, призначеного на 7 січня 1937 р.»

На 12 сторінках великої вісімки дає проф. В. Кубійович дуже докладне представлення господарського значіння Донецького басейну, боротьби українського та московського елементу на основі промислового розвитку району, його геополітичного значіння, тенденцій майбутнього розвитку відносин і т. ин. Висновки автор опер на багатім статистичнім матеріялі та пояснив мапами.

Відносно національного характеру Донецького басейну автор пише, між иншим: «Донецьке заглиблення, положене хоч і в прикордоннім районі, все-ж ціл-

ком на українським терені. Вздож Дону тягнеться довгий етнографічно-московський півострів до Ростова і сягає майже до Азовського моря. З наявністю цього московського коридору злучено шерег поважних геополітичних питань, а саме, з одного боку, доступ москвинів до моря, а з другого боку, — відокремлення українського північно-кавказького округу від материка. Між інтересами обох народів є тут велике напруження, противенства виступають тут яскраво і різко. Становище загострено питанням Донецького заглиблення».

Кінцеві висновки автора такі: «Українці і москвини лишаються в Донецьким заглибленні двома основно-різкими національними елементами. Коли уділ москвинів в Донецьким заглибленні не зростає ще більше, то лише тому, що українці мають більший природній приріст, особливо на селі. П'ятилітка зменшила український став в мірі, яку не дасться ствердити: доплив населення з московських районів ще збільшився і звузив наслідком колективізації український обсяг життя. Голод, заслання і примусове виселення українського селянства витворили силоміць місце для московського допливу. Тим часом як українець емігрує краще, як селянин, на схід, московський елемент є посім упромисловлення та зросту міст, політичних основ большевизму супроти села».

Можна зауважити, що автор, як учений, призвичасний оперувати з цілком точно означеними даними, поминув може свідомо національний склад донського коридору. Оскільки донські козаки твердять, що козацтво творить націю, то українці мусять бути остайніми, що могли б це заперечувати, поминуючи те, чи творять вони більшість чи меншість в межах окремих козацьких земель. Донський коридор є мостом між теренами, заселеними українцями. Ми не можемо ніяким чином порозумітися з Москвою, але дуже легко з нашими союзниками в боротьбі проти неї.

Що до «Остеуропа», де видруковано розвідку проф. В. Кубійовича, то цей дуже добре редагований місячник є органом «Німецького Товариства для студій Східньої Європи», на чолі якого стоїть тепер професор берлінського університету історії Східньої Європи, Ганс Іберсбергер, мабуть найкращий знавець цього предмету в Європі. Редактором «Остеуропа» є генеральний секретар Товариства д-р Вернер Маркерт, який читає по українськи, по польськи й московськи. Тому було б дуже пожаданим, щоб українські видавництва та часописи послали свої видання до редакції, евентуально взамін за цей місячник. Адреса його: Schriftleitung der Zeitschrift «Osteuropa». Berlin W 35. Potsdamer-Privat Str. 121 G. T.

Перший у сезоні

УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ-БАЛЬ

вдаштовує в суботу, 19 грудня с. р., група бувших юнаків Спільної Юнацької Школи Армії УНР в салі 15, av. Hoché, метро Etoile або Courcelles. Національні співи, танці, джаз, лотерея, власний дешевий буфет.

Початок о год. 9-ій. Вступ — 5 фр.

Уважайте при кореспонденції на нову адресу «Тризуба» :
41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9.

В четвер, 3 грудня с. р.,
о 8 год. вранці нагло помер в Шалеті

Микола ТАТАРУЛЯ

полковник Армії Української Народньої Республіки.
Уповноважений в Шалеті Товариства б. Вояків
Армії УНР у Франції, про що з невимовним
сумом і великим жалем сповідає Управа Т-ва

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r i s 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з
ріжних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну
книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Увага

УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ ПО ЗНИЖЕНИХ ЦІНАХ

Протягом місяця грудня с. р. продаємо книжки, співаники, ноты,
партитури, національні відзнаки, образи, портрети, листівки й ин. по
цінах до-девалюаційних. Товариства й українські організації та всі аматори
книжок спішіть поповнити свої Бібліотеки, бо ця нагода тільки до 1-го
січня 1937 року.

Пишіть по цінники й каталоги, на адресу:
La Bibliothèque Ukrainienne, pour A. Sopilnyk. Poste restante.
M o n t a r g i s (Loiret).

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагус -- Комітет. Адміністратор : **Іл. Косенко**

Le Gérant : **M-me Perdrizet.**

Imprimerie L. BERESNIAK. 12. Rue Lagrange. Paris (5).